

at kaste glans over adeliges – og ikke blot hof tjeneres – bryllupper. Man har ikke tidligere hæftet sig synderligt ved, at kongen i mange tilfælde – med eller uden betaling – leverede dyrevildt til adelsbryllupper. De kommende bind af Kancelliets Brevbøger vil rumme talrige oplysninger om disse leverancer, der på en måde opsummerer luksuslovgivningens stændergraderede forbrug, distancen mellem kongemagt og adel, lovgivningens begrænsninger i jagten på ædelvildt samt hoffets stigende betydning. På mange måder kaster Kancelliets Brevbøger således lys over de strukturproblemer, der prægede det danske samfund i 1651.

Leon Jespersen

Margit Mogensen og Niels W. Bruun: *Førslevdegnsens optegnelser. Optegnelsesbog for degnen Anders Jensen Kier 1667-1693*. (Landbohistorisk Selskab, 1998). 208 s., 168 kr.

Denne udgivelse ligger i forlængelse af den række af bondedagbøger, som Landbohistorisk Selskab har udgivet gennem årene, selv om forfatteren her ikke er en egentlig bonde, men en degn.

Optegnelsesbogen har et meget blandedt indhold. Degnen har tilsyneladende forholdsvis systematisk noteret udsæd og høst, væsentlige køb og salg samt en række pengeudlån, han foretog. Mellem disse økonomiske optegnelser er der små bibelcitater, ordsprog, salmevers, bønner, stumper af latinske tekster og lignende samt en række afskrifter af bispe- og kongebreve. Alt i alt får læseren hermed indblik i flere sider af degns virke: som landmand, handelsmand og pengeudlåner, som en kirkens mand og som kongens embedsmand.

Bogen er forsynet med en længere indledning af Margit Mogensen, der introducerer til de forskellige sider af dagbogen og giver de ydre oplysninger,

man i øvrigt har om degnen. Hun fastslår, at degnen var økonomisk virksom, og nævner, at han med forsigtighed kan karakteriseres som farmer. Der er dog ikke meget, der tyder på, at degnen har set sig som en slags bonde. Hans slægt og omgang var i høj grad andre gejstlige, og det var måske mere frugtbart at sammenligne degnen med disse. Præster og degne, der var økonomisk entreprenante, var ikke ualmindelige.

Som kildeudgave virker bogen særdeles solid. Udgivelsen omfatter hele teksten bortset fra kongelige forordninger, der er trykt andetsteds, og en række Cicero-taler. De latinske dele af teksten bringes dels i oversættelse i den løbende tekst, dels på originalsprog i et tillæg. Nyttige noter forklarer, hvor mange citater er fra. Bogen er forsynet med registre. Samtidig er det en nydelig bog, i pænt bind og rigt illustreret, blandt andet med kort over ikke blot Førslev, men også flere andre byer og landsbyer, som degnen havde forbindelser til.

Carsten Porskrog Rasmussen

Michael Bregnsbo: *Folk skriver til kongen. Supplikkerne og deres funktion i den dansk-norske enevælde i 1700-tallet*. (Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie, 1997). 343 s., 200 kr.

Michael Bregnsbos bog om supplikkerne og deres funktion i den dansk-norske enevælde i 1700-tallet er et studie i enevældens politiske kultur, enevælden som politisk og administrativt system, og undersåtternes mulighed for at komme i dialog med dette system.

Bogen præsenterer en kildegruppe, som hidtil har været relativt ubenyttet i dansk historieforskning: supplikkerne. Supplikker er bøn- eller klageskrifter fra undersåtterne til kongen. Bogens mål er dobbelt: Ud over at foretage en undersøgelse af den politiske kultur